

ARTICULUS V.

An, & quando possit absolvi Moribundus sensibus destitutus.

521. **D**ifficultas circa hunc casum nascitur ex propositione à Clemente VIII. damnata, & citata n. 176. quaritur enim, an absolutio possit impendi illi, qui in absentia confessarii in ordine ad faciendam confessionem, sed ante hujus aduentum ita sensibus destitutus est, ut adveniente, seu jam præfente sacerdote, nullum amplius signum dare possit. Affirmativam contra quosdam antiquos tenet S. Thomas opusculo de officio sacerdotis. 65. vel in alia editione 19. titulo. de sacramento unctiois, sub finem, ubi ita habet: *Si autem infirmus, qui petit unctioem, amisit notitiam, vel loquelam, antequam sacerdos veniret ad eum, nihilominus ungar eum sacerdos; quia in tali casu debet etiam baptizari, & à peccatis absolvi.* Angelicum sequuntur Suarez tom. 4. in 3. p. disp. 21. sec. 4. n. 10. & disp. 23. sec. 1. n. 12. Vasquez tom. 4. in 3. p. q. 91. a. 2. dub. 1. & nostri communiter, quibus hac tempestate etiam ceteri consentiunt. Videatur Diana p. 3. tr. 3. resolut. 4.

522. Dico 1. Si ægrotus dedit signa doloris, & ostendit desiderium confessionis, ac absolutionis, in absentia confessarii, & postea hic superveniens inveniat eum quidem ita sensibus destitutum, ut confiteri nullatenus amplius possit, testes autem affirmant, ægrotum habuisse desiderium confitendi, ac confessarium petiisse, nec petitionem suam retractasse, licet tali ægrotodatur absolutio. Prob. concl. multiplicitate auctoritate gravissima. Primò. Rituale Romanum de sacram. penitent. titulo. ordo ministrandi sacramentum penitentia, sub finem sic habet: *Quodsi inter confitendum, vel etiam, antequam incipiat confiteri, vox, & loquela, ægrum deficiat, nutibus, & signis conetur, quoad ejus fieri poterit, peccata penitentis cognoscere: quibus utinamque, vel in genere, vel in specie, cognitis, vel etiam, si confitendi desiderium, sive per se, sive per alios, ostenderit, absolvendus est.* Addit ibidem hoc obiter notandum: *Meminerit porro sacerdos, ægris non esse injungendam gravem, aut laboriosam penitentiam, sed indicendam tantum illam, quam, si convalescerint, opportuno tempore peragant: interim juxta gravitatem morbi aliqua oratione, aut levi satisfactione imposita, & acceptata, absolvantur, prout opus fuerit.*

523. Secundo. Concilium Arausicum I. (relatum C. Qui recedunt. 26. q. 6.) sic habet c. 12. *Subito obmutescens (prout statutum est) baptizari, aut penitentiam accipere potest, si voluntatis prætèrita testimonium, aliorum verbis habet, aut præ-*

sentis in suo nutu. Tertio. Concilium Carthaginense IV. (relatum C. Is, qui penitentiam. 26. q. 6.) sic statuit c. 76. *Is, qui penitentiam in infirmitate petit, si casu, dum ad eum sacerdos invitatus venit, oppressus infirmitate obmutuerit, vel in pœnencin verbus fuerit, dent testimonium, qui eum audierunt, & accipiat penitentiam. Et, si continuo creditur moriturus, reconcilietur per manus impositionem, & infundatur ori ejus Eucharistia.* Quamvis autem disputetur, quid hic per penitentiam, & per reconciliationem ab ea distinctam, significetur, an per primam tantum impositio aliqua penitentia, & per secundam absolutio: vel, an per primam absolutio à peccatis, per secundam verò absolutio ab aliis peccatis Ecclesiasticis (non tamen censuris, quæ debent tolli ante absolutionem à peccatis) de qua re agit Lugo disp. 17. de penit. sec. 4. n. 55. per unam saltem debet intelligi absolutio sacramentalis; aliàs enim quomodo ori talis hominis licet infunderetur Eucharistia?

524. Quarto. S. Leo I. (relatus C. His, qui in tempore. 26. q. 6.) sic scribit ad Theodorum Episcopum Trojulensem ep. 89. *Aliàs 91. Si aliqua agriitudine ita fuerint aggravati, ut quod paulo ante posebant, sub presentia sacerdotis significare non valeant, testimonia eis fidei, & circumstantium prodesse debeant, ut simul, & penitentia, & reconciliationis, beneficium consequantur.* Similia plura referunt passim auctores, maxime Lugo, Dicastillo, & Gormaz: quanquam aliqua fortè non immediate huc faciant. Mihi sufficienti auctoritates prædictæ, quibus accedit communissima Ecclesiæ praxis.

525. Dico 2. Si moribundus nullo omnino signo, nec per se, nec per alium, petiit absolutionem, non potest absolvi, ita communissimè omnes contra paucos, citatos à Dicastillo tr. 8. de penit. disp. 9. n. 853. Prob. 1. Confessio sensibilis est pars essentialis sacramenti penitentia, ut probatum n. 463. ergo, ubi nulla est sensibilis confessio, nulla potest dari absolutio; quia hæc necessariò esset frustranea, nec posset constituere sacramentum: atqui in hoc casu nulla daretur confessio sensibilis: ergo. Prob. 2. Concilia, Patres, Ritualia &c. quando permittunt absolvi moribundum, requirunt semper manifestationem doloris, aut per se, aut saltem per testes, factam sacerdoti, quæ est aliquis externa accusatio sui: erga hæc deficiente non potest dari absolutio.

526. Dico 3. Vita Catholicè prius acta non est signum sufficiens, ad dandam moribundo absolutionem. ita Theologi paulò antiquiores communissimè, & Suarez tom. 4. in 3. p. disp. 23. sec. 1. n. 13. asserit, etiam si quis prius se exhibuerit devotum, atque contritum, si confessionem non petierit, non posse absolvi; quia illa contritio non est relata ad claves, nec est aliqua confessio. Hanc doctrinam refert, & appro-

approbat Layman l. 5. rr. 6. c. 8. n. 4. Ariaga autem tom. 8. de penit. disp. 36. n. 34. ait, oppositum nec esse probabile.

Addit Lugo de penit. disp. 17. sec. 3. n. 39. nostram sententiam merito ab omnibus ut certam supponi. & n. 40. asserit, non expedire, in re tanti momenti sub pietatis specie sapere more, quam omnes nostri Patres sapuerunt. Dicastillo etiam tract. 8. de penit. disp. 9. dub. 9. n. 861. ait, omnes nostros nostram sententiam tanquam certam supponere, & se nullum ex nostris vidisse, qui oppositum sentiat. Hinc à nostris superioribus, inordinatione pro studiis superioribus, inter propositiones Theologicas, in nostris scholis non docendas, relata est etiam hæc 16ta. *Moribundus, est nullum signum det, aut dederit contritionis, adeo, ut sacerdos nec sciat, nec putare possit, præcessisse sensibilem aliquam confessionem, absolvi potest.*

527. Probatur hæc conclusio 1. Concilia, Pontifices, Ritualia, & Patres; quando dicunt, absolvi posse moribundos, semper loquuntur de moribundis Catholicis, & tamen requirunt semper, saltem aliorum testimonium, de eo, quod petierint absolutionem: ergo signum est, quod vita, Christianè, seu Catholicè, acta, non sit confessio sufficiens; aliàs in tanta necessitate plus non requirerent. Confirm. Ex Conciliis desumi potest usus, & perpetua praxis Ecclesiæ: ergo, cum in nullo eorum decreto, hæc de re edito, prætermissa sit mentio doloris, per alios saltem manifestati, praxis constans videtur fuisse, dolorem sensibilem requirere, cui contravenire non oportet: ergo.

528. Probatur. 2. Vita Christiana, nec significat hominem reum peccati, nec significat ullum dolorem: imò compossibilis est cum actuali peccato: sicut etiam voluntas in articulo mortis confitendi; nam ferme omnes Christiani animum habent in articulo mortis confitendi: imò hanc mentem multi habent, dum actu peccant: ergo talis vita non est confessio. Confirm. 1. Vel moribundus supponitur esse in statu gratiæ: & non indiget absolutione: vel supponitur esse in statu peccati: & omnis illius vita Christiana supponitur conjungibilis, imò conjuncta cum peccato: ergo non est sufficiens indicium doloris, aut confessionis.

Confirm. 2. Videtur absonum dicere, quòd audire sacrum, adorare SS. Eucharistiam, colere B. Virginem &c. sit sacramentalis confessio, facta sacerdoti: atqui Vita Christiana ex similibus actionibus componitur: ergo. Aliud est, quòd ea vita sit signum, ex quo possit præsumi, talem se esse accusaturum, si posset: sed hoc non sufficit; nec enim ad sacramentum penitentia requiritur tantum præsumptio de confessione, aut dolore perficiendis, si vires adessent: sed requiritur dolor, & accusatio sui actualis, per signum sensibile exhibitum, ut docemur ex Tridentino. videatur P. Thyrius tom. 3. selectar. disp. 36.

sec. 4. n. 45. & seq. Nec dici potest, Concilium Tridentinum loqui tantum de casu, quo fieri potest confessio; aliàs dicam, idem etiam tantum loqui de aqua pro casu, quo ea potest haberi, adeoque in alio casu, in quo aqua haberi non potest, posse baptizari vino: certè sic nihil fermè ex Conciliis posset probari.

529. Confirm. 3. Ex opposita sententia videtur inferri, saltem ex principiis ejus, quòd liceat absolvere etiam eos, qui in actuali crimine privantur omni usu sensuum: imò fortè in nostris partibus etiam hæreticos; cum dubitari possit, an sint hæretici formales: vel, an non in his intentioni particulari, qua excludunt sacerdotem, prævaleat intentio generalis, salvandi animam quocunque modo: hoc autem planè est nimium, & contra omnem praxin: ergo. Est quidem, fateor, in casu hæretici aliqua disparitas: sed, si tantum attendatur periculum animæ, & aliquis minima, atque prolix incerta spes salutis, etiam in hæretico possunt ista aliquantulum inveniri.

ARTICULUS VI.

Solvuntur Objectiones.

530. **O**B. 1. contra 1. conclusio-nem. Ex Rituali Romano tantum probatur, quòd absolutio tali moribundo sit danda: non autem probatur, quòd sit valida: ergo nihil probatur. Prob. ant. in eodem Rituali Pontifex vult etiam baptizari sub conditione monstra, de quibus est dubium, an sint homines: ex quo non inferitur, illum baptismum semper esse validum: ergo à pari. Resp. 1. neg. conf. agimus enim hic potius de licentia, quam de valore absolutionis: & utique aliquando erit invalida absolutio; quia moribundus propter perturbationem, vel aliam causam, non elicit requisitum dolorem, vel ob aliam causam aliunde non est rite dispositus: tamen, cum sacramenta sint instituta in bonum hominis, prudenter in eo casu administrantur; quia prudens est ratio supponendi, ægrum esse rite dispositum, vel certe prudens dubium: quo tamen casu irreverentia caveri potest per additam conditionem, ut quidam volunt: quanquam alii id non necessarium existimant.

531. Nec de nostro casu loquitur propositio prima ab Innocentio XI. damnata; nam in tali casu tutor, ut suppono, haberi non potest, & consequenter neque relinquatur. Non tamen nego, debere sacerdotem, quantum moraliter in tanto periculo fieri potest, querere signa certiora: & si possit, etiam confessionem per nutum aliquo modo particularem obtinere. At, si æger edere signa, vel nutus non valet, propterea ei negari non debet absolutio. Resp. 2. neg. ant. Saltem probatur ex Rituali, quòd talis absolutio non sit invalida

ex defectu confessionis, licet fors sit invalida ex alio capite: imò, cum Rituale Romanum, & Concilia doceant, talem, qui petit confessionem, esse absolvendum, & Carthaginense Concilium velit, etiam Eucharistia reficiendum; certe supponit, ad minimum per se sufficientem esse talem confessionem.

532. Dices 1. Rituale Romanum non habet auctoritatem, sed tantum approbationem Pontificiam, sicut alii libri de licentia Pontificis editi: ergo non habet auctoritatem, nisi privatam collectoris. Resp. neg. ant. & qui ita loquuntur reprehenduntur à Dicastillo tr. 8. de panit. disp. 9. dub. 9. n. 776. & seq. & Lugone de panit. disp. 17. n. 471. nam in Bulla Rituali præfixa Pontifex sic loquitur: *In qua sacramentorum administratione religiose observari, Apostolicis traditionibus, & SS. Patrum decretis, constitutos ritus; & ceremonias, pro nostri officii debito, curare omnino tenemur.* Deinde ulterius refert, quod Pius V. memor sui officii, Breviarium Romanum, ac postea Missale, pastoralis providentia edenda censuerit: Clemens verò VIII. Pontificale accuratè restitutum dedit, & postea subiungit: *His ita constitutis restabat, ut uno volumine comprehensi sacri, & sancti Ecclesie Catholica ritus, qui in sacramentorum administratione, aliisque Ecclesiasticis functionibus servari debent ab iis, qui curam animarum gerunt, Apostolica Sedis auctoritate prodirent: ad cuius voluminis præscriptum, in tanta Ritualium multitudine, sua illi ministeria, tanquam ad publicam, & ob signatam normam, peragerent, unòque, ac fidei ductu, inoffenso pede ambularent cum consensu: quod... negotium... sollicitè urgere nostri muneris esse existimavimus.*

Adgit Pontifex, hoc Rituale opera Cardinalium, pietatis, prudentiæ, & doctrinæ præstantium, rebus omnibus maturè consideratis, esse confectum: sequè in eo conspexisse, receptos, & approbatos Catholicæ Ecclesie ritus, suo ordine digestos, & hinc meritò iudicasse, id edendum sub nomine Ritualis Romani: tandem subiungit: *Quapropter hortamur in Domino ven. fratres, Patriarchas, Archiepiscopos... ut impoſerunt, tanquam Ecclesie Romana filii, ejusdem Ecclesie omnium matris, & magistra, auctoritate constituto Rituali, in sacris functionibus utantur, & in re tanti momenti, que Catholica Ecclesia, & ab illa probatus usus antiquitatis, statuit, inviolate observent.*

Hæc verba ita sunt clara, ut expositione non egeant, ad convincendos omnes, qui negant, Apostolica auctoritate editum fuisse Rituale Romanum, non minus ac Missale, & Breviarium. Adde, hoc Rituale primùm confectum esse post mortem Clementis VIII. cumque aliqui (ut refert Lugo de panit. disp. 17. n. 52.) à Congregatione S. Inquisitionis peterent, refor-

mari Rituale; eoque decreto Clementis VIII. adverteretur, coram Pontifice decretum fuit die 2. Decemb. an. 1621. Rituale esse observandum, nec decreto illi adversari: id quod etiam alia iterum vice responsum est ab eadem S. Congregatione.

533. Dices 2. S. Pius V. etiam Ecclesiæ proposuit Catechismum Romanum, & tamen in quibusdam aliqui ab eo dissentunt: imò nec in Breviario correcto omnia, quæ ponuntur in lectionibus de Sanctis, sunt cerò vera; nam ex eo expuncta est historia illa de Doctore Parisiensi (in vita S. Brunonis) qui post mortem se damnatum proclamasse dicebatur: sic etiam Gregorius XIII. in Bulla Decreto Gratiani præfixa, testatur, id emendatum fuisse, nec tamen omnia, in eo contenta, sunt authentica. Tandem etiam Sacrodotalè Romanum multoties à Pontificibus est approbatum, ut videre licet in fronte libri Venetiis impressi anno 1564. & tamen multi ab eo dissentunt: ergo etiam possunt adversarii dissentire à Rituali Romano.

Resp. neg. conf. Catechismus Romanus magnam quidem habet auctoritatem, sed non tantam, quantam Rituale Romanum; nam illi nulla similis Bulla præfixa est, vi cuius auctoritate Pontificis proponeretur Ecclesiæ, sicut Rituale: sed approbatum est tantum, quòd quidem probat, nihil in eo contineri, directè oppositum bonis moribus, vel contrarium receptis fidei dogmatibus: non autem probat, Papam voluisse, ut omnes contentæ in eo subtilitates indubia fide reciperentur. Quod attinet ad Breviarium, Pontifex illud non proposuit, ut assentirentur, tanquam articulis fidei, omnibus in eo contentis: sed tantum effecit, ut licitus, & bonus sit ejus usus: imò sine licentia Papæ immutabilis.

534. Bulla dein præfixa Gratiani Decreto, non tribuit huic ullam auctoritatem; neque enim illi Pontifex vim juris concedere voluit: sed tantum voluit, canones ad originem suam reducere; unde tantum dicit, illud ab erroribus, & glossis impiorum scriptorum, fuisse purgatum: de cætero reliquit ei auctoritatem, quam prius habuit; hinc semper in Decreto Gratiani videndum, ex quo auctore canon desumptus sit: & qualem auctor, talem etiam canon auctoritatem habebit.

Quod attinet ad Sacrodotalè Romanum, videatur de eo Lugo disp. 20. de Euchar. sec. 3. n. 82. ubi monstrat, nequam auctoritate summi Pontificis editum esse, sed ad summum fuisse in genere approbatum quod, ut ait Cardinalis, tantum significat, licentiam datam fuisse illud in lucem edendi: imò idem Cardinalis ait, verba illa, quibus approbatum dicebatur, omnia fuisse in editione Veneta anno 1568. & sanè in editione Veneta, quam nactus sum, Gothiciis typis editam an. 1567. nulla videtur talis approbatio præfixa. Equidem Bosco Theol. sacram. p. 3. disp. 7. sec. 9. n. 149. vult,

vult, id factum studio partium, & contenti exculare quædam, in eo Sacrodotali contenta, quæ Cardinalis de Lugo viâ sunt correctione egere, ut, quòd in Missis sicis, ut vocant, in fine dicantur orationes, quæ dicuntur *postcommunio*; cum tamen ordinariè faciunt mentionem sacramenti percepti: quòd in absentia sacerdotis confessio sit facienda laico &c. quæ tamen an Bosco satis excuset, judicet curiosus lector. Compositum est dictum Sacrodotalè Romanum, ut habetur pagina ultima ejusdem Sacrodotalis, per Albertum Castellani Ordinis Prædicatorum, auctorem privatum: nec probari ullo modo potest, illud cum Rituali Romano parem auctoritatem obtinuisse.

535. Ob. 2. Qui tantum petit confessarium, tantum vult confiteri, nondum autem actu confitetur: sed ad absolutionem requiritur actualis confessio: ergo Confir. Penitens in hoc casu non dat confessario novam notitiam de suo statu; jam enim prius scitur in genere, omnes homines peccasse: sed ad iudicium sacramentale requiritur, ut detur nova notitia: ergo Resp. neg. ma. Penitens in hoc casu actu confitetur quasi per interpretationem, non quidem distinctè, & perfectè peccata explicando, sed tamen confessario significando, se esse peccatorem, & indigere absolutione, quæ est aliqua confessio, saltem inchoata, & confusa, qua penitens facit, quantum in his circumstantiis potest, & ab ipso requiritur. Ad confir. neg. mi. potest enim quis confiteri antiqua peccata, jam dudum confessario eògnita; quare requiritur tantum nova confessio de peccatis, & nova notitia de dolore, quod utrumque datur in nostro casu.

536. Ob. 3. Concilia, & SS. Patres à nobis adducti, possunt intelligi de absolutione tantum extrasacramentali à censuris: ergo nihil ex iis probatur. Confirm. illis capitulis, vel canonibus, tantum agitur de penitentibus, qui initio quadragesimæ jam explicitè erant confessi, sed nondum acceperant absolutionem: ergo non veniunt ad rem nostram. Resp. neg. ant. Agitur in locis à nobis adductis, à Patribus, & Conciliis, de absolutione, quæ debet dari à sacerdote præsentè; cum tamen absolutio à censuris possit dari à diacono, cui eam dandam commisit S. Cyprianus, citatus n. 520. imò potest hæc etiam dari ab absente. Rursus est incredibile, quòd SS. Patres supposuerint, omnes ægros, ita sensibus destitutos, esse ligatos censuris. Ulterius SS. Patres distinguunt penitentiam, & reconciliationem: ergo alterutra saltem est absolutio à peccatis, ut jam dictum n. 523.

537. Ad confir. neg. ant. nam 1. Quomodo poterant supponi omnes illi ægroti jam confessi; cum tamen omnibus dicatur succurrendum? 2. Si jam omnes essent confessi, cur requireretur testimonium aliorum assentientium, ægrotum petisse absolutionem? 3. & præcipuè. Poterat in eo

casu vocari quivis sacerdos: quid ergo profuisset, ægros prius fuisse confessos alteri, si hic, qui in casu necessitatis vocabatur, eos non audisset? an voluit dicere adversarii, quòd licet quis absolvat à peccatis alteri expositis? 4. Rituale Romanum cerò non agit de illis penitentibus, qui agebant penitentiam publicam, vel solemnem; cum penitentia solemnis dudum ante Paulum V. fuerit abrogata: cerò, vel nunquam, vel non nisi rarissimè, circa illa tempora adhibita. 5. Concilium Carthaginense, citatum n. 523. loquitur de eo, qui penitentiam primùm in infirmitate petit: & S. Leo, citatus n. 524. loquitur de eo, qui paulò antè petiit penitentiam in absentia sacerdotis: ergo non supponitur, peritiam jam fuisse, vel actam penitentiam ab ægrotis initio quadragesimæ &c.

538. Ob. 4. Non potest dari sententia iudicis, nisi in particulari iudex cognoscit aliquod delictum: hoc non fit in nostro casu: ergo Confir. Si non deberet exponi ullum peccatum in particulari, sufficeret etiam extra casum necessitatis dicere: *Commisi peccatum veniale*: hoc autem non admittitur: ergo Resp. neg. ma. Sufficit in hoc casu hæc accusatio generica: imò, ut Suarez tom. 4. in 3. p. disp. 23. sec. 1. n. 9. Layman l. 5. tract. 6. c. 8. n. 7. & alii docent, si quis recordaretur, se graviter peccasse, non tamen qua specie, deberet hoc ipsum in generali confiteri: ergo debet sacerdos posse iudicare, etiam de peccato in genere tantum exposito. Addit Vasquez tom. 4. in 3. p. q. 91. a. 2. dub. 3. n. 37. quòd, etsi sententia condemnationis requirit notitiam magis particularem criminis, non tamen eandem etiam exigat sententia absolutionis quæ favorabilis est, & gratiosa.

539. Ad confir. neg. ma. Suarez quidem sec. 1. num. præced. cit. n. 10. ait, speculative loquendo fortasse posse concedi majorem: non vult, eam sententiam prædicè adhibendam; quia, quamvis venialia non debeamus confiteri, tamen, si velimus ea exponere, debemus ea magis in particulari exponere: & hoc, si non necessitate sacramenti, saltem necessitate præcepti: quod tamen præceptum non obligat in nostro casu tanta necessitate.

Layman quoque l. 5. tit. 6. c. 8. n. 8. docet, confessarium non debere extra periculum mortis absolvere homines rudes, qui nec veniale in particulari confitentur, licet examinentur, & ait, hæc esse praxin bonorum confessariorum; eoque periculum fit, ne tales homines propter suam ruditatem etiam careant vero dolore. Huic quidem opinioni se opponit insignis Scotista P. Kresslinger in Theſibus de penitentia anno 1705. hic loci editis §. 1. n. 7. sed, ut ipse fatetur ibidem, pugnat vix non contra omnes reliquos auctores: est tantum velic, tales conditionatè posse absolvi.

540. Ob. 5. In tali casu peccata moribundi, vel remitterentur directè, vel indirectè, neutrum potest dici: ergo nullo modo

do remittuntur, prob. mi. non potest dici primum; quia sic non deberet talis ægrotus, etsi superviveret, sua peccata in alia confessione distinctè exponere: quod dici non potest post damnatam ab Alexandro VII. hanc 11. propositionem: *Peccata in confessione omissa, seu obliu. ob instans periculum vita, aut aliam ob causam, non tenentur in sequenti confessione exprimere*: neque potest dici secundum, seu quod peccata remittantur indirectè; quia non est assignabilis ullus alius casus, in quo sacramentum penitentiae nihil directè remittat. Resp. retorquo argumentum in casu. n. 538. alato, in quo remittitur peccatum, cuius speciei quis oblitus est; si enim nullum aliud peccatum penitens habeat, ut potest contingere, quid iuxta adversarios efficiet sacramentum? Dein hæc questio, quam Dicastillo *tr. 8. de penit. disp. 9. dub. 9. a. n. 748.* fusè examinat, multum habet de nomine.

Si per directè remissum intelligitur id, quod ita in specie, & numero, est declaratum, ut vi præcepti confessionis non amplius debeat in alia confessione exponi (quo in sensu directam remissionem, vel absolutionem, accipit Bosco *Theol. sacram. p. 3. disp. 7. sec. 8. n. 162.*) tunc in hoc casu nihil directè remittitur: nec est absurdum, ob nostras rationes gravissimas id admittere. Si autem per directè remissum intelligitur id, in quod directè tendit sacerdos sua absolutione, & quod non tantum expellitur ratione gratiæ collatæ, directè absolvitur talis moribundus à peccatis: indirectè autem absolvitur is, qui habet peccata aliqua reservata, & alia non reservata, atque non habet copiam confessorii, habentis jurisdictionem in reservata, & ideo ex necessitate aliqua, aut legitima causa, constitetur alteri, non habenti jurisdictionem in reservata. Sed, qui hoc secundo modo loquuntur, debent admittere, non omnem directam absolutionem tollere, obligationem peccata rursus exponendi; nam utique talis moribundus, si postea poterit, debebit numerum, & speciem peccatorum exponere, ut constat ex modò citata propositione 11. damnata ab Alexandro VII. & hanc responsionem multis approbat Dicastillo *dub. modo cit. n. 752.* in forma neg. mi. & dic, quod lubet ex his duobus: non malè dices.

541. Ob. 6. Confessio ex Florentino debet esse confessio oris: talis non est confessio moribundi: ergo. Confr. Confessio est actus personalis: ergo non potest fieri per testes, sed debet fieri immediatè ab ipso penitente sacerdoti præsentem. Resp. 1. quomodo ergo mutus confitebitur? Item an non absolvendus erit æger, si nutibus, quando aliter non potest, confiteatur sacerdoti præsentem, etiam peccata in specie? Resp. 2. dist. ma. debet esse confessio oris, necessitate præcepti, conc. ma. debet esse confessio oris, necessitate sacramenti, & in casu talis necessitatis. neg. ma. & conc. mi. neg.

conf. utique enim etiam mutus potest, imò debet confiteri nutibus, vel signis. Ad confrim. neg. conseq. Utique ipse moribundus debet immediatè confiteri (de hoc non est dubium) sed non debet ita confessio fieri, ut ipse moribundus confiteatur per signa, immediatè præsentem sacerdoti data: sed sufficit, si confessio prius facta, vel inchoata, vel moraliter adhuc existens (de quo infra n. 548.) sacerdoti per testes innotescat.

542. Ob. 7. Confessio, & absolutio, tanquam materia, & forma, debet esse simul: sed in hoc casu non essent simul: ergo. Confr. Confessio sacramentalis debet esse secreta: sed in hoc casu non daretur confessio secreta: ergo. Resp. dist. ma. confessio, & absolutio debent esse simul physice, neg. ma. simul moraliter, conc. ma. & dist. sic mi. neg. conf. Non requiritur simulata physica, sed tantum moralis partium sacramenti: & in uno sacramento requiritur major, quam in altero, ut dicitur *tr. de sacram. in genere n. 62.* In sacramento penitentiae debent partes tantum ita simul esse, ut in morali æstimatione ceteri possint constituere unum processum iudicalem: & potest contingere, ut confessiones durent per duos, aut tres dies, & tamen absolutio sufficienter jungitur peccatis primò recensitis. Nec est paritas cum sacramento baptismi, in quo, cum forma significet ablationem actualem, utique debet esse major conjunctio verborum cum materia, seu abluone, ut nempe quis in sensu morali dici queat actu abluere. At absolutio non significat, peccata recensere: sed à recensitis, vel manifestatis, absolvere: quod utique in sensu morali est verum, etsi sat diu antè sint recensita peccata. Ad confrim. dist. ma. Confessio debet esse secreta ex parte sacerdotis, ut ipse nihil evulget, conc. ma. ex parte penitentis, ut, si ipse aliquid evulget, sacramentum sit invalidum, neg. ma. & dist. sic. mi. neg. conf.

ARTICULUS VII.

Solvuntur relique Objectiones.

543. Ob. ulterius. 8. Confessio talis moribundi est confessio facta per interpretem sacerdoti absentem: sed hæc non est licita, ex decreto Clementis VIII. citato n. 516. ergo. Confr. Eoipso, quod Pontifex talem confessionem prohibeat in omni casu, implicite decidit, eam omnino esse invalidam: ergo est non tantum illicita, sed etiam invalida. prob. ant. si non esset invalida, non posset ejus praxis prohiberi in casu maximè necessitatis; nam in ista necessitate licita sunt omnia media salutis valida: ergo. Resp. Prohibitio dicti Pontificis non se extendit ad nostrum casum, ut constat testimonio gravissimis, Petri Lombardi Armacani Archiepiscopi (apud Dicastillo *tr.*

8. de penit. disp. 9. dub. 9. n. 332) & Cardinalis Bellarmini (apud Gormaz de *sacram. penit. n. 255.* qui testati sunt, Clementem VIII. hac de re interrogatum, respondisse, se hunc casum, à Leone propositum, suo decreto non voluisse comprehendere, & talem moribundum debere omnino absolvi: sequè ipsum, si occasio ferret, tali absolutionem daturum.

Idem testatur Suarez, in literis à se anno 1610. post disceptationem, hac de re jam Romæ finitam, datis, quas exhibet Tanneus *tom. 4. disp. 6. q. 9. dub. 1. n. 16.* ubi Eximius scribit, sibi certè constare, tum ex ore utriusque Pontificis, nempe Clementis VIII. & Pauli V. tum ex sententia multorum Cardinalium, non fuisse mentem Pontificis, prohibere in hoc casu absolutionem. Addit, Pontifices noluisse declarare, quomodo hic casus concilietur cum suprascripto decreto, sed id reliquisse Theologis: quare in forma ad objectionem potest negari, vel ma. vel min. prout amplecteris aliquam sententiam Theologorum, qui variè hanc rem exponunt, de quo mox plura dicam. Ad confrim. neg. suppositum majoris, quod talis confessio, vel praxis nostræ sententiæ, prohibita fuerit: sed ad summum ejus aliqua explicatio, sive modus conciliandi illam cum decreto Clementis, de qua prohibitionem paulò post, nempe n. 546. plura.

544. Jam duæ sunt viæ probabiliores, ab auctoribus inventæ, conciliandi nostram, seu Ritualis Romani sententiam, cum memorato decreto. Prima est Arriagæ *tom. 8. de penit. disp. 36. n. 47.* Gormaz de *sacram. penit. n. 276. & seq.* & aliorum, qui asserunt, propositionem illam à Clemente fuisse damnatam, non omnino in sensu diviso, sed potius in copulativo, hoc est, non esse ita damnatam, ut quodlibet membrum seorsim, sed ut utrumque simul damnatum sit; sicut scilicet exponenda est propositio Christi Domini *Marc. 10. v. 11. Quicumque dimiserit uxorem suam, & aliam duxerit, adulterium committit super eam*; neque enim est adulterium sola uxoris dimissio. Hinc volunt, isti auctores, tantum esse damnatum, quod totum sacramentum possit inter absentes confici.

Limitant tamen hæc sua dicta, & addunt, non tantum damnatum esse propositionem copulativè sumptam, ita, ut utrumque membrum seorsim sit probabile: sed determinatè, & seorsim, damnatum esse secundum membrum illius propositionis, scilicet, quod absolutio possit confiteri absentem: quod membrum communiter fallum censeri diximus n. 517. idque ulterius etiam probari potest ex eo, quod forma debeat exprimi verbis *ex n. 488.* & pullus prudens judex verbis utatur ad absentem, præsertim eum alloquendo per particulam *te*, & maxime, si iudicium sit ita secretum, ut nullius, nisi solius rei, & iudicis persona, requiratur: quæ rationes nullatenus militent contra primam partem illius propositionis prohibita.

545. Equidem auctor quidam scribit, universalem Ecclesiam scire, quod Clementis VIII. vivæ vocis oraculo testatus sit, declarationem peccatorum ab absente, vel per litteras, vel per internuncium factam, esse insufficientem: sed reponit Gormaz de *sacram. penit. n. 282.* nisi hic auctor per valde animosam synechochem per minimam partem intelligat maximum totum, seu per se solum totam Ecclesiam, excusari hoc ejus dictum non posse; cum alii minimè istud, sed ex testimonio Bellarmini, Armacani, & Ritualis Romani, oppositum sciant.

Si fors dicere velles, juxta hanc explanationem gratis prohibitam esse primam partem propositionis. Respondent neg. illatum; cum enim illa prima pars universaliter dicat, licere confiteri absentem, utique falsa est; non enim id licet; imò vix validè fieri potest; cum ignorantia præcepti facienti confessionem verbalem, & quidem sacerdoti præsentem, vincibiliter tantum ignoretur, & praxis infantes id statim doceat. Addunt tamen, hanc primam partem non esse ita damnatam, sicut damnata est secunda; nam juxta hos auctores, qui in exponendo Clementis decreto hac viæ incedunt, non quidem universaliter, attamen in casu extremæ necessitatis, licet confiteri absentem: ad absolvere absentem nunquam licet, & absolutio talis semper est invalida.

546. Huic tamen explicationi objici solet, quod, cum Suarez hæc ipsa ratione interpretatus esset decretum Clementis, hæc interpretatio Eximij 14. Julii 1605. ab Inquisitione judicata fuerit non subsistere: & tandem 18. Aug. ejusd. anni jussa fuerit ex ejus tomo deleri (quam utramque sententiam exhibet Gormaz de *sacram. penit. n. 242.*) sed respondent citati auctores, & præsertim Gormaz de *sacram. penit. n. 243.* non fuisse expositionem illam rejectam; eo quod non esset vera, sed quia non esset congrua illis temporibus: quod ex eo confirmat, quod postea deservescente disputationum calore, & mutatis circumstantiis, eadem doctrina Eximij, quæ prius jussa fuit deleri, iterum suum in locum restituta sit, vivente adhuc Suarezio, in editione *Lugdunensi an. 1613. tom. 4. in 3. p. disp. 21. sec. 4.* & certè habetur in editione *Moguntina an. 1616.* qua ego ulus sum.

547. Roborat hæc asserita ulterius Arriagæ *tom. 8. de penit. disp. 36. n. 47. & seq.* ex eo, quod, cum tunc temporis aliqui defendissent, posse absentem dari absolutionem, potuissent quidam abuti hac doctrina Eximij, ac dicere, propositionem tantum in sensu copulativo esse damnatam: adeoque neutrum membrum seorsim esse rejectum: consequenter posse etiam absolvi absentem, modò præcessisset confessio facta præsentem: quod exponit Arriagæ paritate facta cum hac propositione: *Christus cepit predicare anno 15. Tyberii, & eodem anno est mortuus*: quæ propositio, si damnaretur, non tantum in sensu purè copulativo damnaretur, sed ita, ut damnatio determinatè in secundum mem-

membrum caderet. Sic etiam Arriagæ videtur, Suarezii expositionem non fuisse admittam; eoquod hanc limitationem non addiderit, quam tamen jam addunt auctores moderni, ut dicitur n. 544. & in Suarezii expositione subintelligi potest. Tandem notandum est, Pontifices vivos non libenter videre, decreta sua exponi. De rota hac quaestione videri potest Gormaz cit. tract. de sacram. penit. à n. 232. qui tractatus jam ante editionem totius Theologiæ, cum debitis approbationibus, Romæ editus fuerat, & Dilingæ postea secunda vice cum reliquis tractatibus impressus fuit.

548. Aliam viam incunt Suarez apud Tannerum tom. 4. disp. 6. q. 9. dub. 1. n. 16. & ipse Tannerus, ac alii, quibus consentit Dicastillo tract. 8. de penit. disp. 9. n. 805. qui responsum suum vocat communissimam. Negant isti, in dicto casu confessionem fieri absenti, sed asserunt, eam fieri presenti confessario, quod Suarez sic explicat. Confessarius jam præsens moribundo sensibus destituto, dum eum videt, adhuc vivere, & ex hac parte capacem esse sacramenti, non autem posse tunc melius se disponere, examinat, prout tunc possibile est, ejus conscientiam: ideoque dici potest, hac ratione fieri, seu consummari confessionem in simultanea præsentia penitentis, & confessarii.

549. Dicastillo cit. disp. n. 807. fusiùs rem ita declarat. Moribundus, dum confessarium vocat per signa, vel verba (quæ, ut diximus n. 535. sunt jam aliqua confessio) est causa adventus sacerdotis, & notitiæ, quam habet confessarius de statu moribundi: quæ notitia adhuc perseverat in sacerdote præsentem, & in hac ipsa notitia, tanquam in suo effectu, perseverat adhuc etiam ipsa confessio: adeoque, quando postea confessarius est præsens moribundo, tunc illa notitia est notitia, suo modo moraliter data præsentem, non quia tunc simpliciter incipit esse, sed quia incipit esse notitia de statu ægroti præsentis: consequenter moraliter est confessio facta præsentem, quatenus confessio illa signis, vel verbis prius facta, adhuc in præsentia sacerdotis perseverat in suo effectu, & etiam quia ex intentione moribundi est ordinata ad confessarium præsentem; nam hunc moribundus præsentem esse desideravit. Contrarium autem videtur contingere in casu Clementis VIII. ubi videtur potius esse sermo de confessione illius, qui non cupit venire confessarium, sed vult ab eo ut absente absolvi, adeoque est confessio physice, & moraliter facta absenti.

550. Si autem objicias*, quod etiam pari ratione absolutio, data in absentia, e.g. à sacerdote, vocato ad ægrotum, adhuc domi data, possit deinceps veniente confessario fieri etiam ita præsentem, & data ægroti præsentem. Resp. si sacerdos ægrotum adhuc invenit vivum, utique potest tunc eam dare in ipsa præsentia: si non invenit ægrotum adhuc vivum, tunc absolutio non fit moraliter præsentem. Si fingas casum, quo veniat sacerdos ultimo vitæ

instanti, ita ut non amplius possit formula pronuciari (qui casus est metaphysicus) tamen dicendum est, hanc præsentiam non sufficere; quia major præsentia requiritur ad absolutionem, quam ad confessionem, sive requiritur talis præsentia, ut possit absolutio, dici data physice à sacerdote physice præsentem.

Addunt alii, in nostro casu confessionem ex intentione moribundi dirigi ad confessarium præsentem, eamque tandiu moraliter perseverare, quamdiu non retractatur, aut donec conferatur absolutio: consequenter adhuc durare in præsentia sacerdotis. Attamen videtur, non sufficere puram non retractationem, sed requiri aliquem effectum confessionis, e.g. adventum sacerdotis, ne confessio tantum habitualiter perseveret, sed virtualiter, & sit aliquo modo causa, vel prior naturâ ad absolutionem. Id tamen non refert, quod adveniente sacerdote penitens non sit sibi præsentem; neque enim requiritur, ut sub ipsa absolutione sit sui compos; si enim contingeret, ut quis ægrotus post confessionem verbalem, præsentem sacerdoti factam, subitaneò deliquit redderet sui impositus, possit utique absolvi: nec absolveretur tanquam absens; quare ad absolutionem non videtur requiri tanta præsentia moralis, ut absolvendus, non tantum corpore, sed etiam animo præsentem sit. Quamcumque autem ex his duabus viis inire volueris magnos duces sequeris. Mihi tamen præpaceret secunda.

551. Ob. 9. contra 2. conclusionem. Clemens VIII. cum videret operarium, ex fabrica Divi Petri cadentem, cum statim, quamvis nullum signum confessionis adverteret, absolvit, dicens: *Si es capax, absolvo te à peccatis tuis*: ergo potest talis absolvi. Confirm. 1. *Memoriale Confessariorum*, editum auctoritate Cardinalis Alexandri Ludovicii Archiepiscopi Bononiensis, postea Gregorii XV. Summi Pontificis, vult, moribundum etiam nullo prævio edito signo posse absolvi. Idem habent etiam statuta Lemovicensis, imò etiam Sacerdotale Romanum: ergo. Confirm. 2. Si absolvit talis moribundus tantum sub conditione, cavetur irreverentiæ sacramenti: ergo non est ratio, cur non possit ita absolvi.

Resp. neg. ant. nam testatur Lugo de penit. disp. 17. n. 34. se ex viris doctis, Clementi contemporaneis, & diu Romæ versatis, quævisse de hac historia, sed eos judicasse, eam esse fabulam: saltem ex historia tam incerta solidi nihil potest inferri.

552. Ad 1. confirm. Resp. econtra Synodum Compostellanam præcepisse, etiam sub pena statuta, ne quis absolveretur, qui non confessus fuisset saltem aliquod peccatum in particulari, ut testatur Lugo de penit. disp. 17. n. 35. scilicet Episcopi, & Synodi non universales, non sunt infallibiles: & licet magnam habeant auctoritatem, tamen non habent irrefragabilem, & potest ob

ratio

rationes valde graves ab iis recedi. De Sacerdotali Romano factum dicitur n. 534. quare in forma om. ant. neg. conf. Addo, ex his non sequi, nostram sententiam non esse multò stemioribus rationibus nitam: sed fore tantum praxin oppositam non esse omnino damnamam, de quo inferis à n. 563. Ad 2. confirm. dist. ant. si absolvitur sub conditione, cavetur irreverentiæ, si sit aliqua spes moralis, absolutionem fore validam. conc. ant. secus. neg. ant. & conf. Non licet sine tali spe, etiam sub conditione ministrare sacramenta. Sic nec sub conditione licet iterum baptizare hominem, de quo moraliter constat, eum jam esse baptizatum. Hac autem spes debet esse eo major, quo minor est necessitas conferendi sacramentum.

553. Ob. 10. Rituale Romanum, & Concilia, testimonium aliorum tantum exigunt, ut conditionem sufficientem, non ut necessariam: ergo ex his nihil probatur. Confirm. Moribundus, etsi nullum det signum, potest inungi: ergo etiam absolvi. Resp. neg. ant. quin auctores omnes cum Tridentino requirunt confessionem sensibilem: ergo, vel per voces, vel per signa, aut nutus, vel per se, vel per alios, tanquam interpretes, factam. Neque requirunt tantum confessionem talem generalem, qualem recitat sacerdos, dum dicit sacrum, aut breviarium, sed talem, quæ sit sacramentalis, & ex intentione eam facientis dirigatur ad absolutionem, qualis non est confessio recitata inter sacrum, vel breviarium dicendum.

Unde, quamvis teste Layman l. 5. tr. 6. c. 8. n. 4. §. De eo autem, aliquando dubitatum fuerit, an sacerdoti, post dictam ad initium sacri confessionem generalem, subitâ apoplexiâ tacto, possit dari absolutio, tamen ipse Layman ait, certum esse, eam non posse dari sine dato alio signo. Ad confir. neg. conf. Ad valorem extreme unctionis non requiritur actus recipientis, sensibilis: sed tantum requiritur intentio interior, & quidem habitualiter tantum perseverans, ut dictum in tract. de sacram. n. 140. & 143. & ad fructum quoque ejusdem sacramenti tantum requiritur dolor interior, si ægrotus habeat peccata: quæ longè faciliùs possunt in homine Christiano præsumi: at verò ad absolutionem requiritur dolor, & confessio sensibilis, quæ non dantur, quando nullum signum datur.

554. Ob. 11. contra 3. conclusionem. S. Antoninus, citatus in Sacerdotali Romano tract. de sacram. penit. c. 26. sic ait: *Talis enim infirmus, aut jam amitte loquelam, vel usum rationis... si bene vivebat ut bonus fidelis, & frequentabat confessionem, & communionem, & hujusmodi, quamvis non petierit sacramenta; quia ex insperato talia acciderunt: vel etiam si malus, & obstinatus, diu perseverans in peccatis est, & diu non confessus, se petiit sacerdotem, ut confiteretur, & ostendit, se velle facere omniniam, quæ debet: & interea factus est mu-*

R. P. Ant. Mayr Theol. Tom. II.

tus, vel phreneticus, & periculum est in mora, debet præsupponi contritus, & faciente aliquo confessionem generalem pro eo, sicut fit in populo, sacerdos faciat absolutionem ab omni sententia, & peccato.... Deinde debet dari ei Eucharistia, à proprio sacerdote seculari; quamvis non sit confessus; quia non potuit: ergo.

Resp. Si illud: *quamvis non sit confessus*: sumatur strictè, certè absolvi non potest: si autem intelligatur tantum: *quamvis non sit ore tenus, aut in particulari confessus*: ita tamen, ut aliquo modo generaliter confessus intelligatur petendo sacerdotem, & hoc sacerdoti per alios innotescat, nihil est contra nos. Prior tamen pars, de fidei non petente sacramenta, videtur velle, quod vita Christiana, prius acta sit sufficientens confessio. Sed textum S. Antonini in fonte videre non potui; nam ejus *Confessionale*, quod à Sacerdotali Romano citatur, non reperit. Interim tamen mens S. Doctoris est satis dubia, & meritò Lugo de penit. disp. 17. sec. 3. n. 36. ait, non satis constare, an sermo sit de absolutione sacramentali. Sanè, cum S. Antoninus dicat absolvendum, *quamvis non sit confessus*, videtur posse intelligi tantum aliqua absolutio generalis, non sacramentalis: qualis datur cuilibet communicaturo, post factam ab aliquo confessionem generalem, quam etiam fieri vult in eo casu S. Antoninus. Unde hæc auctoritas valde dubia prævalere non debet doctrinæ communi, & rationibus gravissimis n. 525. & seq. allatis.

555. Ob. 12. S. Augustinus l. 1. de adulterinis conjugis c. 20. sic ait: *Catechumenus ergo, in hujus vita ultimo constitutus, si morbo, seu casu aliquo, sic oppressus sit, ut, quamvis adhuc vivans, petere sibi tamen baptismum, vel ad interrogata respondere non possit, prosit eis, quod eorum in fide Christiana jam nota voluntas est, ut eo modo baptizentur, quo modo baptizantur infantes, quorum voluntas nulla adhuc patuit.* & c. 28. *Ego non solum alios catechumenos, verum etiam ipsos, qui viventium conjugis copulati, retinent adulterina consortia, cum salvis corpore in his permanentes non admittamus ad baptismum, tamen, si desperati, & intra se penitentes, jacuerint, nec pro se respondere poterint, baptizandos puto, ut etiam hoc peccatum cum ceteris lavacro regenerationis ablueretur. Quis enim vorat, utrum forsassis adulterina carnis illecebrâ usque ad baptismum statuerant detineri? & in fine addit: *Qua autem baptismatis, eadem reconciliationis est causa, si forte penitentem firmenda vita periculum preoccupaverit; nec ipsos enim ex hac vita sine ardua sua pacis exire velle debet mater Ecclesiæ: ergo ex S. Augustino omnes Catholici moribundi, etiam signum nullum dare possint, sunt absolventi.**

556. Resp. neg. conf. Non dicit S. Doctor, omnes homines esse absolvendos, sed

S

tan.

tantum dicit, poenitentes esse absolvendos, qui per poenitentiam publicam se jam disposuerant ad absolutionem, & in casu improvisi deliqui non poterant amplius eam petere: qui, si peccata jam prius fuere confessi, facilius utique poterant absolvi ab iis, quibus publice erant confessi. Neque dicit, S. Augustinus, poenitentes, adulterinis adhuc illecebris irretitos, esse absolvendos, (nam si istis adhuc irretiti essent, poenitentia non esset) sed tantum dicit, catechumenos taliter irretitos esse baptizandos.

Neque etiam vult S. Doctor, facere omnimodam paritatem, inter baptismum, & poenitentiam; nam inter requisita ad haec sacramenta, saltem tanta differentia est, quanta est inter requisita ad poenitentiam, & extremam unctionem, de qua n. 553. Tandem S. Augustinus *cit. c. 26.* statim post rextum de catechumenis subiungit sequentia: *Non tamen propterea damnare debemus eos, qui timidius agunt, quam nobis videtur agi oportere &c.* quo indicat, etiam si quis ab ejs opinione hac in causa recederet, non propterea esse redarguendum; sed puto, non esse necesse, ad hanc responsionem confugere.

ARTICULUS VIII.

Inferuntur aliquot Corollaria.

557. Collige ex dictis 1. in tanta necessitate moribundi non requiri confessionem oris; licet enim confessio oris extra casum necessitatis sit de praecipuo (quod desinitur, saltem ex communi consuetudine Ecclesiae, de qua re videri potest Suarez *tom. 4. in 3. p. disp. 21. sec. 3. n. 4. & seq.* item Gormaz de *sacram. poenit. n. 146. & 180.* quam consuetudinem videtur supponere Florentinum in decreto *Eugenii*, a quo confessio vocatur *confessio oris*) tamen ex nostris rationibus efficaciter concluditur, confessionem oris non esse de necessitate sacramenti: sed sufficere signa, quibus tantum in genere aliquis ostendat, se dolere de peccatis, & absolutionem petere, etsi in particulari nullum peccatum neque per natus explicare possit.

Si Synodus Compostellana statuit oppositum, provincialis tantum fuit, non universalis, adeoque, ut dictum n. 552. non est praferenda rationibus gravissimis, pro nostra conclusione n. 522. allatis, quae omnes pro hac assertionem, seu hoc corollario militat. Ex quo tamen non potest inferri, esse tantum praecipuum Ecclesiae, quod in confessione exprimi debeat in particulari numerus, & species peccatorum: sed tantum potest inferri, praecipuum Christi, de confessione, ita in particulari facienda, non obligare indispensabiliter pro omnibus circumstantiis, sicut neque indispensabiliter obligat praecipuum communionis.

558. Collige 2. etsi moribundus tantum designa dubia poenitentia, tamen esse absolvendum sub conditione. ita Layman

l. 5. tr. 6. c. 8. n. 4. 5. Sed bene. Lugo de *poenit. disp. 17. n. 31.* Thyrsus *tom. 3. select. disp. 36. n. 51.* Gormaz de *sacram. poenit. n. 264.* & plurimi recentiores; quia in extrema necessitate succurrendum est proximo, etiam remedio dubio, quantum fieri potest: sicut etiam in extrema necessitate licet, materia dubia baptizare. Notat autem Layman *loc. cit.* signa, à tali moribundo data, debere judicari, esse ab ipso relata ad absolutionem; eoquod praesumi debeat, quod velit animam suam, modo, quo potest, optimo, consulere.

Signa autem hic auctor assignat, tunderè pectus, dicere: *Miserere mei DEUS.* Gormaz addit *loc. cit.* manus, ac oculos in caelum tollere: & Diana *part. 3. tr. 3. resolut. 2. in titulo*, ait, tale signum etiam esse, intentè aliquam piam imaginem aspiciere; quae, vel similia, si moribundus edat, praesente sacerdote, praefumenda sunt, fieri in ordine ad absolutionem petendam. Alii recentiores addunt, vehementius suspirare, lachrymari, labia saepius movere, esse signa saltem dubia; eoquod nesciatur, an ex naturalibus angustis, an ex desiderio absolutionis proveniant.

559. Collige 3. non requiri absolute, ut alii in praesentia moribundi testentur sacerdoti de signis, prius à moribundo editis, seu de petita absolutione; quamvis enim opposita sententia sit suadenda, & si fieri potest, in praxi adhibenda, oim major securitatem, tamen necessariam non esse docent Lugo, de *poenit. disp. 17. n. 35.* Gormaz de *sacram. poenit. n. 257.* Dicastillo *tract. 3. de poenit. disp. 9. à n. 307.* & alii, ab iis citati, quibus adhuc alii accessere. Ratio est; quia nec Rituale Romanum, nec Concilia, nec Patres, aut Pontifices, exigunt ad absolutionem praesentiam testis, sed tantum praesentiam sacerdotis: quid ergo nos eam requiramus, quando difficulter potest haberi?

Sic e. g. quando aliquis solus cum solo, congressus de nocte, eum lethaliter vulneravit; & eucurrit ad asylum in monasterium, ibique simul vocavit confessarium, ac testatus est de editis à vulnerato poenitentiae signis: certè hic non egredietur cum periculo capitis ad moribundum; ut in hujus simul, & sacerdotis praesentia, testem agat. Item, si famulus cum equo missus, ut vocet parochum in aliquam villam, non possit pedes sacerdotem equitantiem consequi, sacerdos non debet eum expectare. In his quidem casibus, ut faustissime contingit, si alii adsint, utique testari deberent denuo, de signis à moribundo prius editis: at, si nemo adsit, certè sacerdos non deberet moribundum sine absolutione delinere; nam etiam in hoc casu confessio, vel non fieret absentis, ut explicatum n. 548. vel non deberet praesentis fieri, ut alii volunt, citati n. 544.

560. Collige 4. sufficere in tali casu testem etiam unum. ita Gormaz de *sacram. poenit. n. 258.* Lugo de *poenit. disp. 17. n. 82.*

52. & alii, ab his citati. quamvis enim Concilia, Rituale Romanum, ac Patres, nominent plures, tamen accipi debent eo modo, quo accipiuntur, quando dicunt, defunctos fidelium suffragiis juvari; nam utique defuncti juvantur oratione etiam unius: scilicet accipienda sunt talia dicta, in sensu distributivo, non collectivo. Ratio est. Quando per testimonium tantum quaeritur favor alicujus, sine ullo alterius praedicio, ut contingit in nostro casu, non est opus plena probatione; quare sufficit testimonium unius, nec exigitur attestatio plurium: sicut neque exigitur testimonium juratum; hinc infert Gormaz, sufficere etiam testimonium haereticum, modo constet, eum non voluisse illudere religioni.

561. Collige 5. non requiri testem immediatum de visu, vel auditu proprio: sed sufficere testem mediatum, ut iterum docent Lugo de *poenit. disp. 17. n. 81.* & Gormaz de *sacram. poenit. n. 258.* nam Rituale Romanum tantum exigit, ut moribundus per se, vel alios manifestet desiderium absolutionis, nec perit, id fieri per testes absolutos. Addit Gormaz, cum non requiratur, ut immediatè audiatur confessarius petitionem moribundi, parum referre, an uno, vel duobus gradibus, eam mediatè audiatur. Quare, quando Concilium Carthaginense, citatum n. 523. dicit: *Dent testimonium, qui eum audierunt:* intelligendum est de iis, qui vel immediatè, vel mediatè audierunt: nec in casu tantae necessitatis verba illa, cum majori rigore, vel restrictione, sunt accipienda, praesertim cum etiam sic adhuc propriè accipiantur. vide etiam La Croix *l. 6. p. 2. n. 1157. & seq.*

562. Collige 6. quid censendum de eo pacto, quod quidam morituri cum confessario ineunt, ut in agone absolvantur. Si pactum ita ineant, ut absolvantur absque omni novo signo, aliter utilitas istius pacti defendi non potest, quam dicendo, quod ipsum inire hoc pactum sit alicujus confessio, quam non statim sequatur absolutio, sed ad voluntatem aegri differatur usque in agonem. Ubi tamen occurrit haec difficultas, quod, quando aeger hoc pactum inire, videatur posse confessionem longè exactiorem instituire: adeoque deberet, si velit absolvi. Sed potest iterum responderi, posse à moribundo post peractam rite confessionem & receptam absolutionem, eadem peccata cum novo dolore, confessario adhuc bene memori, generatim exponi, & dein absolutio differri: quod tamen, an implicite fiat semper per tale pactum, dubitari utique potest.

Magis urget Arriaga *tom. 8. de poenit. disp. 36. n. 36.* ex eo, quod forte aeger interea commiserit novum peccatum mortale: quo casu illud pactum non posset dici confessio peccati, primum subsequens: nec posset novum dolorem, qui iterum necessarius est, reddere sensibilem: consequenter

neque esset sufficiens ad absolutionem. Si forte dicatur, supponi posse, quod aeger nullum novum mortale admisisset, iterum urgetur ex eo, quod hoc supposito aeger non indigeat absolutione. Nec dicas, forte priorem absolutionem non fuisse validam; si enim hoc contingeret, secunda probabilissimè non foret melior. Quare aeger dirigitur prudentius, ad pactum hoc sic faciendum, ut, quando in agone habet dolorem, signum aliquod det e. g. premat, vel levet manum, vel oculos certo modo moveat, aut figat, vel quaecunque tandem signum det, quo posito absolvatur.

563. Quares tandem, an sententia nostra, de neganda absolutione iis, qui nullum signum edunt, quae speculative loquendo est incomparabiliter probabilior, sit etiam necessariò in praxi observanda, vel an non necessitas proximi moribundi sit aliqua circumstantia, reddens licitam in tali casu absolutionem, saltem sub conditione datam. Resp. Lugo de *poenit. disp. 17. n. 40.* videtur, praxin eam omnino improbare. item Arriaga *tom. 8. de poenit. disp. 36. n. 34. & seq.* ubi retellit quandam, qui de ipso Arriaga dixerat, eum absolvisse quandam moribundum, nullo habito prius signo: & addit, se tunc temporis neque scivisse, eam sententiam (quod nempe licitum sit, moribundum absque dato ullo signo absolvere) ab ullo doceri: ex quo ipso videtur sequi, quod antiquiores illam sententiam communius saltem negaverint: & sanè La Croix *l. 6. p. 2. n. 1162.* citat magno viros, illi sententiae adversos.

564. Interim pro licentia dictae praxis videntur stare in Belgio multi recentiores, qui teste Lugone de *poenit. disp. 17. n. 33.* milites in praxi ita absolvent: idem hic auctor, quamvis contrarius, pro ea praxi ulterius citat Memoriale Bononiense (de quo n. 551.) Mollisium, Homobonium, Antonium de literatis. Auctor verò *vindictiarum Gobatianarum* P. Christophorus Raßler *p. 2. propos. 1. n. 23.* praeter Gobatum, quem ibi defendit, citat circiter 30. auctores, qui eam praxin licitam dicunt, quibus addi potest Gormaz de *sacram. poenit. n. 262.* & La Croix *l. 6. p. 2. n. 1162.* ubi adhuc alios adducit pro licita ea praxi, seu danda tunc absolutione, saltem sub conditione, ut Cardenam, Averfam, Quarti, Bonamgratiam. Accedit Schildere *tract. 6. c. 5. à n. 39. & seq.*

Horum omnium auctoritas, adjuncta etiam auctoritate Memorialis Bononiensis, item S. Antonini, & S. Augustini, quos citavimus n. 554. & 555. (qui saltem aliquantulum probabilitate hac adduci possunt) videtur hanc sententiam saltem aequaliter, aut tenuiter probabilem reddere, adeoque in casu extremae necessitatis licitam. Accedit, quod praxi ista sciatur, & non tantum in Belgio, sed aliis etiam multis Germaniae locis toleretur; quare videtur talis absolutio esse saltem remedium dubium, quo etiam

in tanta necessitate possumus uti, saltem ad dē conditione, ut dictum n. 552.

565. Ratio etiam aliqua esse potest. Primum, licet ab auctoritate, & ratione multo probabilius sit, vitam Christianam non esse confessionem, tamen sunt etiam circiter 30. auctores (quos citat Auctor *vindictarum Gobatianarum* p. 2. prop. 1. n. 23.) qui dicunt, eam vitam esse aliquam confessionem, & hinc talem moribundum esse absolvendum; eoque quivis vitam suam Christianam intendat, sibi prodesse, quantum potest: adeoque etiam intendat manifestare, se cupere absolvi, casu quo in talem statum moribundi incidere.

Quod autem talis confessio quandoque sit longe remota ab absolutione, in primis non videtur verum; cum ponatur moribundus semper, & usque ad articulum mortis, talem vitam egisse: dein dato etiam, quod confessio remota sit, cum hoc ipsum non sit fat certum, quam longe remota esse possit confessio ab absolutione, potest in tanta necessitate saltem dubium videri, an non adhuc sufficienter inter se jungantur.

Secundo saltem potest praesumi, moribundum in tali statu velle sibi consulere, quantum potest, adeoque signa doloris edere: & licet signa externa non videantur esse determinata ad significandum dolorem, tamen in dubio debent praesumi, esse ad istum significandum determinata.

Difficultas quidem major esset, si prorsus nulla signa perciperentur; nam, ut bene objicit Schilder *tract. 6. c. 5. n. 39.* confessio, a sacerdote non audita, est nulla. At moraliter fieri non potest, ut nulla prorsus signa percipi possint; quia moribundus utique, dum vivit, aliquem motum edet, ex quo cum vivere contet; quodsi etiam in tanto deliquo sit, ut de vita ipsa dubitetur, tunc saltem vita Christiane acta, poterit censeri confessio.

566. La Croix l. 6. p. 2. n. 1162. addit, etiam confessiones praeteritas posse censeri directas pro tali statu ad sacerdotem praesentem; cum omnis confitens habeat voluntatem implicitam, per suas confessiones acquirendi jus, ad plures absolutiones; cum habeat voluntatem, per eas sibi consulendi modo meliori, quo potest: esse autem aliquo modo probabile, confessionem, si ad plurimum sacerdotum notitiam perveniat (ut venire supponit in hoc casu, quando sacerdos recit, eum vitam Christiane egisse &c.) esse virtualiter multiplicem, & reddere capacem novae absolutionis. Accedit, quod addita conditione videatur utcumque praecaveri irreverentia erga sacramentum.

Quare, licet ex directis principiis hac praxi nullatenus videatur utendum, ob reflexa tamen principia, non ausim eam damnare: & certe Gormaz, licet speculative loquendo omnino consentiat nostrae conclusioni, n. 525. statuat, tamen de *sacram. penit. n. 262.* ait, in praxi non tantum posse, sed etiam debere sacerdotem, talem

moribundum absolvere: quod idem vult La Croix citato n. 1162. ob eam scilicet rationem, quod lex charitatis graviter obliget, ad succurrendum proximo, in tanta necessitate constituto, per media etiam dubia.

567. Ab eodem Gormaz de *sacram. penit. n. 266.* citatur Bonagrata, qui docet, absolvi posse talem moribundum, etiam laborantem infamia: imò etiam illum, qui in actuali peccato destituitur sensibus, regulariter non esse sine absolutione deserendum: quin Tamburinus, Cardenas, & Stoz, apud La Croix l. 6. p. 2. n. 1163. dicunt, Christianum nec in duello, vel adulterio confossum, si superfit aliquid temporis ante mortem, vix esse destituendum absolutione.

Monent autem quidam auctores, haereticos absque editis signis, etiam in articulo mortis, non facile esse sub conditione absolvendos; quia sacramentum nimis magno periculo frustrationis exponeretur; cum haeretici plerumque absolute nolint confessionem sacramentalem: quod autem forte unus, aut alter, eam implicitè vellet, id non sufficit, ut omnibus sub conditione absolutio deat: sicut e. g. licet constaret, unum, aut alterum indeterminate, in magna regione non esse baptizatum, non propterea statim possent omnes sub conditione rebaptizari.

QUESTIO III.

De Materia Sacramenti Pœnitentia, seu de Confessione.

ARTICULUS I.

An Confessio sit Necessaria Necessitate Medii de Jure Divino.

568. **D**ico 1. Confessio est jure Divino precepta fidelibus omnibus post lapsum gravem. ita omnes Catholici. Prob. 1. Tridentinum *sess. 14. c. 5.* sic docet: *Cum à sanctissimis, & antiquissimis Patribus, magno, unanimique consensu, secreta confessio sacramentalis, qua ab initio Ecclesie sancta usa est, & modo etiam utitur, fuerit semper commendata, manifeste recessit inanis eorum calumnia, qui eam à Divino mandato alienam, & inventum humanum esse, atque à Patribus in Concilio Lateranensi congregatis, initium habuisse, docere non verentur; neque enim per Lateranense Concilium Ecclesia statuit, ut Christi fideles confiterentur, quod jure Divino necessarium, & institutum esse, intellexerat: sed, ut praecipuum confessionis, saltem semel in anno, ab omnibus, & singulis, cum ad annos discretionis pervenissent, impletur. Unde jam in universa Ec-*

Ecclesia, cum ingenti animarum fidelium fructu, observatur mos ille salutaris confitendi, sacro illo, & maxime acceptabili tempore quadragesimo, quem marem hac sancta Synodus maxime probat, & amplectitur, tanquam pium; & merito retinendum. Hucusque Concilium, quod eandem doctrinam postmodum confirmat *can. 6. de penit. quem citavimus n. 443.*

569. Probatur conclusio 2. Hoc preceptum semper viguit in Ecclesia, idque agnoverunt omnium saeculorum Concilia, & Patres (ut bestè ostendit Baronius *ad ann. Christi 56. à n. 15.* & Bellarminus *tom. 3. controv. 4. de penit. l. 3. à c. 5. usque ad 10. inclusivè*) nec potest designari synodus, aut Pontifex, à quo fuerit confessio primò precepta: ergo non est preceptum humanum, sed Divinum. Confirm. Ut ostendit Bellarminus *lib. modo cit. c. 3.* plures, & variae figurae hujus precepti jam praecesserunt in antiquo testamento, ut *Gen. 3.* quando DEUS ab Adam, & Eva, & *Gen. 4.* quando à Cainò, confessionem expevit: item *Lev. 13. & 14.* ubi judicium leprae committitur sacerdotibus: rursus *Numer. 5. v. 7.* ubi confessio quaedam à DEO instituta est: item *Levitic. 5.* ubi praescribitur certa oblatio pro certa specie peccati, quae oblatio fieri non poterat sine peccati manifestatione, seu confessione. Jam sic Confessio tantum figura lis, erat à DEO instituta, & necessaria jure Divino: ergo multò magis confessio prafigurata est instituta à DEO, & necessaria jure Divino.

570. Prob. conclusio 3. adducendo aliquos textus (omnes enim adducere nimis longum foret) qui huc faciunt, ex Scripturis, Conciliis, & Patribus, Concilium Lateranense, in quo haeretici dicunt, confessionem fuisse institutam, longè praecedentibus. Itaque in primis huc facit textus jam saepe citatus *Joan. 20. v. 23.* *Quorum remisistis peccata, remittuntur eis: & quorum retinueritis, retenta sunt:* itenque similis *Matth. 18. v. 18.* item illud *Actor. 19. v. 18.* *Multique credentium veniebant, confitentes, & annunciantes actus suos:* seu, ut habet versio Syriaca: *Plurimique ex iis, qui crediderant, veniebant, & renuntiabant offensas suas, confitebanturque, quod fecerant.* Rursus *1. aulus 2. Corinth. 5. v. 18.* scribit: *Dedit nobis ministerium reconciliationis... & posuit in nobis verbum reconciliationis:* quae verba ipse Calvinus l. 4. *instit. c. 1. §. 22.* fatetur, ad potestatem clavium spectare: non autem ait Apostolus: *Dedit tantum executionem:* sed ministerium, ad quod rectè extendendum utique requiritur cognitio causae.

571. Jam Concilium Laodicense, celebratum ante annos plusquam mille ducentos, editione secunda, canon 2. ait: *His, qui diversorum peccatorum lapsus incurrunt, & instant orationi, confessioni, ac poenitentia, malorum suorum perfectam conversionem demonstrantes; pro qualitate*

peccati, tempus poenitentiae attribuendum est. Ex hoc Concilio apud Graecos habito, & ex Patribus Graecis paulò post adducendis, collige. mendum irrepisse in Gratiani Decretum c. *Quidam. 90. de penit. dist. 1.* ibi enindicitur: *Quidam DEO salummodo confiteri debere peccata dicunt, ut Graeci; nam hi ipsi Graeci, ut ex dictis patet, confessionem sacerdotibus faciendam adstruunt.* Adde, quòd eodem loco *Juris canonici* notetur, ea verba ut Graeci, sicut & aliqua alia, non haberi in Capitulari, neque in Concilio. Sed neque in Florentino fuit cum Graecis ulla controversia de confessione, qualis tamen cerèd fuisse, si Graeci confessionem distinctam peccatorum sacerdoti faciendam non admittent.

572. Concilium Carthaginense III, ante annos mille trecentos habitum *can. 31.* ait: *Ut poenitentibus secundum peccatorum differentiam Episcopi arbitrio poenitentia tempora decernantur:* quae eadem verba repetuntur in Concilio Africano *canone 10.* Cabilonense I. ante mille centum, & amplius annos *can. 8.* ait: *Ut poenitentibus à sacerdotibus facta confessione indicatur poenitentia, universitas sacerdotum nostrum consentire: & Cabilonense II. ante nonagentos, & amplius annos *can. 32.* Sed & hoc emendatione indigere perspeximus, quòd quidam, dum consentunt peccata sua sacerdotibus, non plene id faciunt... solerti indagazione debent inquiri ipsa peccata, ut ex utrisque plena sit confessio, scilicet, ut & ea confiteantur, quae per corpus gesta sunt, & ea, quibus in sola cogitatione delinquitur.*

Turonicum III. circa idem tempus sic habet *can. 22.* *Episcopis, & presbyteris diligenti cautela pertractandum est, qualiter hominibus, suis sibi delicta confitentibus, tempus abstinentiae adscribant.* Wormaticense anno Christi 808. ait c. 26. *Poenitentibus secundum differentiam peccatorum, sacerdotis arbitrio, poenitentia decernantur; debet itaque sacerdos in poenitentia danda singulorum causas singulatim considerare, originem quoque, modumque culpae, & affectus, gemitusque delinquentium, diligenter examinare.* Nota autem, haec omnia Concilia saltem plus, quam triginta annis antiquiora esse Concilio Lateranensi IV. celebrato sub Innocentio III. *an. 1215.* aliqua etiam pluribus saeculis.

573. Testimonia SS. Patrum etiam plura sunt, & antiquissima. S. Irenaeus, qui vixit Saeculo I. de foeminis quibusdam, à Marco haeretico deceptis, scripsit l. 1. *adversus haereses c. 9.* *He sepius conversae ad Ecclesiam Dei, confessae sunt: & infra de alia: Omne tempus in exomologesi consummarvit.* item l. 3. c. 4. de Cerdone ait: *Sape in Ecclesiam veniens, & exomologesi faciens sic consummarvit, modo quidem latenter docens, modo vero exomologesi faciens.* Quòd autem exomologesi significet confessionem, probat Bellarminus *tom. 3.*